

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

CORONA-EKONOMİ BÜLTENİ

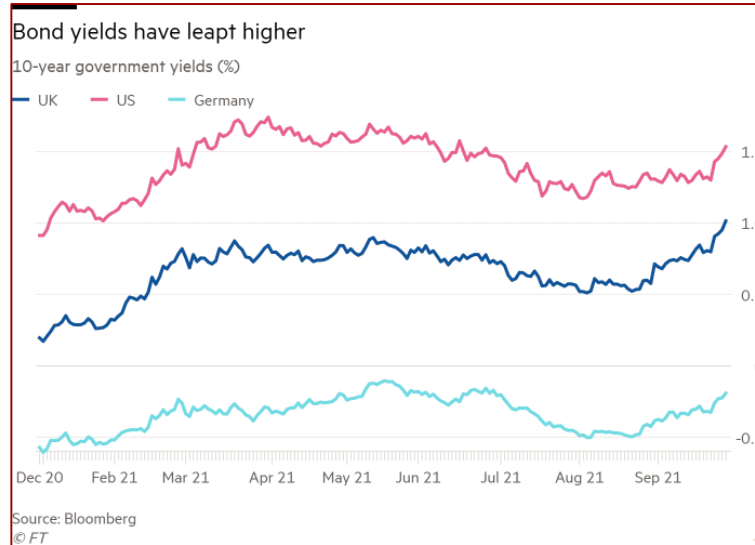
1 Ekim / 2021

Bu rapor; Covid-19 virüsünün dünya ekonomilerinde yarattığı ekonomik krizi, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Azalan Risk İştahı ve Küresel Merkez Bankaları

- ❑ Pandeminin kapanma etkilerinin sonuna geldiği ancak artan taleple beraber baş gösteren çok çeşitli nedene sahip arz sıkıntılarının tedarik zincirinde kırılmalara yol açtığı bu süreçte iki önemli unsur küresel politikaları şekillendiriyor olacak...
- ❑ İlki enerji kıtlığı ve yeşil mutabakat, ikincisi ise ilkiyle büyük ölçüde sarmal oluşturan enflasyon!
- ❑ Bu hafta ve aylardır konu edindiğimiz üzere bu yıla damgasını vuracağını düşündüğümüz bu iki etmen, finans piyasalarında merkez bankalarının kararları ile birlikte en çok konuşulan ve çıkarsamalara konu olan alan..

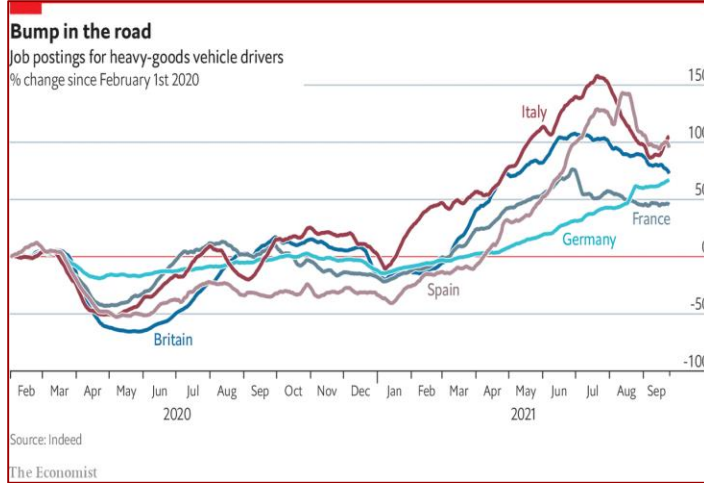
Azalan Risk İştahı ve Küresel Merkez Bankaları

- ❑ Küresel merkez bankaları açısından bakıldığında küresel para olan dolar nedeni ile en çok dikkat cezbeden ve finans piyasalarını yakından ilgilendiren FED (ABD merkez bankası) tapering (tahvil alımı azaltma) söylemi uzunca bir süredir piyasa tarafından fiyatlanmış idi..
- ❑ Özetle değinecek olursa FED'in tapering'in bu yıl sonunda başlayacağı ve nokta grafik tahminlerinde de faizin 2022 ortasında arttırılabileceği şeklindeki şahin söylemi, gelişen ülkeler açısından ciddi bir kaygı ve kendi ülke paralarının dolar endeksindeki yükselişlere karşın kan kaybetmesi anlamına geliyordu..
- ❑ TL özelinde ise yabancı para çıkışının büyük bölümünün zaten gerçekleşmiş olması nedeni ile korelasyonun zayıflamış olması geçtiğimiz aylarda diğer gelişen ülke para birimlerinden pOzitif ayrışmasını beraberinde getirmişti.
- ❑ Fed ve ECB Başkanları, geçtiğimiz hafta ECB'nin merkez bankaları konferansında uzun süredir “geçici” dedikleri enflasyonun “beklediklerinden daha uzun süre” yüksek seyredeceğini söyledi. Küresel piyasalarda getiri arayan yatırımcılar tedarik darboğazlarının tahminlerden daha uzun süre devam edeceği beklentisiyle tahvil getirilerini yükseltmeye devam etti.
- ❑ İngiltere'ye bakıldığında ise merkez bankasının sıkılaşma sinyali vermesine karşın Brexit'in finansal enstrümanı Libor'dan çıkıştan ,ülkedeki tedarik zincirinin AB sınırları kaynaklı kırılganlığına kadar pek çok kalitatif ve enerji özelinde enflasyonist nedenler ile borsada kayıpları ve tahvil fiyatlarındaki düşüşü görmekteyiz...

Azalan Risk İştahı ve Küresel Merkez Bankaları

- ❑ Özetle değerlendirmek gerekirse pandemi sürecinde genişlemeci para politikaları ile azalan talep ve daralan üretim döngüsünü finanse etmeye çalışan merkez bankaları, bu defa verdiklerini misli ile geri alma derdine düşmüş durumdadır.
- ❑ Küresel borcun IIF (Uluslararası Finans Enstitüsü)'in açıkladığı üzere 2021 2. çeyrek sonu itibari ile 296 Trilyon\$'a ulaştığı ve enflasyon baskısı ile beklentilerinin arttığı bir dönemde bir anlamda bu sürecin kaçınılmaz olduğunu görmekteyiz.
- ❑ Küresel borsaların, altın ve pek çok emtia ile alternatif yatırım aracı olan kripto paraların ve gelişmiş ülke para endekslerinden başka neredeyse her yatırım enstrümanının ralli yaptığı bir süreci artık geride bırakmış bulunuyoruz.
- ❑ Üstelik bu durum ABD başta olmak üzere dünyanın gelişmiş ülke kesimlerinin 2. çeyrekteki tepe noktalı büyümesinin ardından, büyümede momentum kaybı ve güçlü bir enflasyon beklentisi ile birlikte geliyor.
- ❑ Yani küresel ekonomi açık bir stagflasyon tehditi ile karşı karşıya..

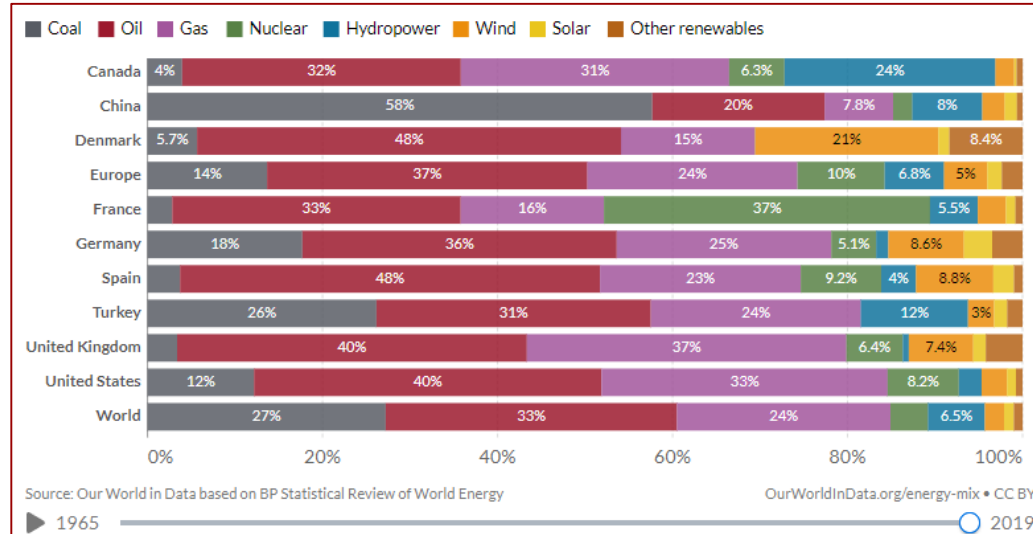
Enerji Krizi ve Yeşil Mutabakat

- Haftalardır Avrupa'da artan doğalgaz ve elektrik fiyatlarını, İngiltere'de yaşanan benzin kıtlığını ve özellikle de enerji tedarikine yönelik hem arz hem de lojistik kaynaklı sıkıntıları izlemekteyiz..
- Öyle ki son birkaç aydır İngiltere'de yaşanan kamyon şoförü sıkıntısı konusunda Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND) Başkan Yardımcısı Fatih Şener, İngiltere'de örneği görüldüğü gibi Türkiye'de de tır şoförü bulunamadığını belirtti.
- İngiltere'nin AB'den ayrılmasıyla AB vatandaşı tır ve kamyon sürücülerinin sayısının azalması akaryakıt tedarikinde sorunlara yol açmıştı.
- Ancak İngiltere'de Brexit kaynaklı olduğu öne sürülen bu durumun lojistik sektörü genelinde çalışan yorgunluğu ve yoğun talep nedeni ile önümüzdeki günlerde tüm dünyada hissedileceğini düşünüyoruz.

Enerji Krizi ve Yeşil Mutabakat

- ❑ Enerjide yaşanan arz kaynaklı sıkıntının önemli bir bölümü aslında son yıllarda fosil yakıtlardan vazgeçilmesi nedeni ile bu alana yeterli yatırımın yapılmamış olması.
- ❑ Örneğin dünyada güneş enerjisi için gerekli olan panellerin üretimi en çok Çin'de ve kömür ; rüzgar türbinlerinin üretimini yapan Danimarka, Almanya ve İspanya gibi ülkelerde ise petrol birincil enerji kaynağı olmayı sürdürmektedir.
- ❑ Yeşil mutabakat ile hedeflenen yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılarak, fosil yakıtların yarattığı çevre tahribatının önüne geçmek ancak yenilenebilir enerji yatırımları için de ciddi bir enerji ihtiyacı var.
- ❑ Halihazırda dünyada kömür ve gaz fiyatlarında meydana gelen artış ve petrolün gaza ikame edilebilir olması ile fiyatının artacağı endişeleri küresel olarak hem bu yenilebilir enerji yatırımları önünde bir engel hem de genel enflasyonist eğilimlerin sarmalı durumundadır.

TCMB'nin Kararı Yapısal Büyüme Modeline Destek mi?

- ❑ Geçen hafta TCMB'nin sürpriz faiz artış hamlesi, TL üzerinde aşağı yönlü bir baskı yarattı. Ancak döviz kurlarındaki bu yükselişin TCMB'nin kararından ziyade küresel risk iştahı kaynaklı olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.
- ❑ Zira politika faizinde bu Eylül ayı olmasa da bu yıl içerisinde bir düşüşün geleceğini piyasa ilk defa çekirdek enflasyon açıklamasında fiyatlamıştı.
- ❑ Daha önce açıklanan OVP dahilinde kur artışlarının öngörülmüş olduğunu, enflasyona rağmen bir büyüme modelinin benimsendiğini geçen haftaki bültende belirtmiştik.
- ❑ Buradan hareketle yapılması planlananın ihracata dayalı bir büyüme modeli olduğu aşikar.

TCMB'nin Kararı Yapısal Büyüme Modeline Destek mi?

- ❑ Pandemi süreci ile Türkiye ihracat pazarında önemli avantajlar sağladı. Bu durum özellikle artan navlun fiyatları ve virüs kaynaklı kapanmaların getirdiği önemli bir fırsat olarak görülebilir.
- ❑ Sanayi özellikle imalat sanayi önemli bir ivme kazandı ve Türkiye geniş üretim bandı, gelişmiş kara taşımacılığı ve coğrafi konumunu bu açıdan artan ihracat rakamı ve ABD gibi yeni yükselen pazarları ile değerlendirdi.
- ❑ TCMB'nin birincil görevi fiyat istikrarını sağlamak, ancak yükselen bu ihracat talebi kaynaklı büyüme karşısında Kasım ayında yapmayı planladığı önden yüklemeli bir faiz indirimi ile reel kesime ilave yatırım fırsatı yarattığı düşüncesinde...
- ❑ Ancak sanayi sektörünün genel durumuna bakıldığında ilave kapasite yatırımı her ne kadar şu an yüksek kapasite ile çalışıyor olması nedeni ile gerekli olsa da yükselen emtia ve enerji fiyatları nedeni ile daha çok stok yatırımı ve işletme sermayesi ihtiyacı ile kredi gereksinimine ihtiyaç duyduğunu görüyoruz.
- ❑ Yükselen kur ihracatçı açısından fiyat avantajı yaratmakla beraber, hammadde ve ara malı ithalatı gerektiren üretimin içeride yapılmasını teşvik ederse o zaman yapısal bir büyüme gerçekleştirilmiş olur.

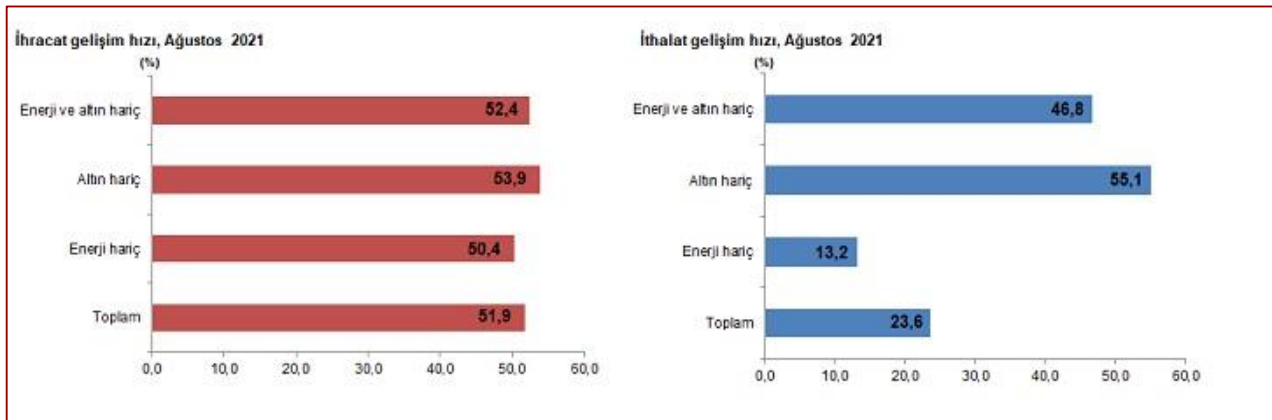
TCMB'nin Kararı Yapısal Büyüme Modeline Destek mi?

Ülkeler	1.09.2021	30.09.2021	(Δ bps)
Türkiye	366,0	434,00	68,00
Güney Afrika	185,0	214,00	29,00
Rusya	78,0	88,00	10,00
Endonezya	67,0	81,00	14,00
Meksika	85,0	81,00	-4,00

- ❑ Makro ihtiyati tedbirler kapsamında yine reel kesime yönelik reeskont kredileri ile net ihracatçı olan kesime kredi desteği sunulması da bu politikanın mali yönlü tamamlayıcısı niteliğindedir.
- ❑ Bir makro ihtiyati tedbir de bireysel kredi vadelerinin limit ve vadelerinde alınmış olup, iç tarafta hane halklarının tüketimini azaltmaya yöneliktir.
- ❑ Bu hafta açıklanan doğalgaz zammının hanehalkı tüketimine yönelik konutlara yapılmayıp da sanayi ve elektrik üretimi yapan kesime yansıtılması ve fahiş fiyat uygulayan kesime yönelik tartışmalı cezaların uygulanması her ne kadar tüketici enflasyonuna yönelik mücadele girişimleri olsa da
- ❑ Kurda görülen oynaklığın yarattığı belirsizlik ile yerli mudilerin dolarizasyona yönelmesi ve enflasyon beklentileri ekonominin sabit gelirli hanehalkı kesimi için olumsuz bir tablo yaratmaktadır.
- ❑ Bu ekonomi politikasından avantajlı çıkması beklenen reel kesimin ise yine içeride yaşanan kur oynaklığı , artan emtia ve enerji fiyatları ile ciddi bir maliyet yüklendiği, piyasadaki belirsizliğin ise kredi risk primlerine yansiyarak, finansman zorlukları yaratması söz konusudur.

Dış Ticaret İstatistikleri, Ağustos 2021

- ❑ Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle oluşturulan genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre; ihracat 2021 yılı Ağustos ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %51,9 artarak 18 milyar 916 milyon dolar, ithalat %23,6 artarak 23 milyar 175 milyon dolar olarak gerçekleşti.
- ❑ Genel ticaret sistemine göre ihracat 2021 yılı Ocak-Ağustos döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %36,9 artarak 140 milyar 195 milyon dolar, ithalat %25,5 artarak 169 milyar 975 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Dış ticaret açığı Eylül'de sert düştü

- ❑ Ticaret Bakanı Mehmet Muş, Eylül ayına ilişkin dış ticaret verilerini açıkladı. Buna göre Eylül ayında dış ticaret açığı önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 46,4'lük düşüşle 2,6 milyar dolar olarak gerçekleşti.
- ❑ Eylül ayında 23 sektörümüz ihracatını artırdı. İlk 3 sıralama; Çelik: 2 milyar 600 milyon dolar, Otomotiv: 2 milyar 500 milyon dolar, Kimyevi Maddeler: 2 milyar 300 milyon dolar

HATAY VE İZMİR'DEN İHRACAT ATAĞI

- ✓ Eylül ayında 16 ilimiz; İstanbul, Kocaeli, Gaziantep, Hatay, Kayseri, Adana, Samsun, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Eskişehir, Zonguldak, Karabük, Balıkesir, Uşak, Aksaray ve Edirne, tarihlerinin en yüksek aylık ihracatını gerçekleştirdi.
- ✓ Eylül 2021'de en dikkat çekici yükselişe imza atan illerimiz, ihracatını 343 milyon dolar artıran Hatay (%212 artış) 239 milyon dolar artıran İzmir (%28 artış) oldu.
- ✓ 170 ülkeye ihracatımızı artırma başarısı gösterdik. Aralarında ABD, İspanya, Belçika, Kolombiya ve Şili'nin de bulunduğu 27 ülkede aylık ihracat rekoruna imza attık.
- ✓ İhracat birim fiyatımız, Ocak-Eylül döneminde yüzde 14 artışla 1,22 dolara yükseldi.

Elektrik ve Doğal Gaz Fiyatları, I.Dönem: Ocak-Haziran, 2021

- ❑ Sanayide 2021 yılı I. dönem(1) elektrik fiyatlarına bakıldığında, tüketicilerin 1 kWh elektrik için ödediği tutar bir önceki döneme göre %13,4, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise %10,9 artarak ortalama 65,0 kuruş oldu.
- ❑ Sanayide 2021 yılı I. dönem doğal gaz fiyatlarına bakıldığında, tüketicilerin 1 m³ doğal gaz için ödediği tutar bir önceki döneme göre %3,8 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,7 azalarak ortalama 182,1 kuruş oldu.
- ❑ Konutlarda, 1 kWh elektrik için, tüketicilerin 2021 yılı I. döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre %8,2, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise %11,7 artarak ortalama 79,5 kuruş oldu.
- ❑ Konutlarda, 1 m³ doğal gaz için tüketicilerin 2021 yılı I. döneminde ödediği tutar bir önceki döneme göre %3,3, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise %5,3 artarak ortalama 192,3 kuruş oldu.
- ❑ Dünya gazetesine göre Dünyada ve özellikle Avrupa'da yaşanan enerji fiyatı patlaması, Türkiye piyasalarına tam yansımış değil. Türkiye'de Eylül'deki spot elektrik fiyatları MWh başına 52,85 Euro ile Avrupa'dan çok daha aşağı seviyelerde. Ancak Türkiye'deki fiyatlar zaten önceden de Avrupa ülkelerinin oldukça altındaydı.
- ❑ Türkiye'deki doğal gaz fiyatları da yine aynı şekilde Avrupa piyasalarının çok daha gerisinde bulunuyor. Bu yılın ocak ayında megawatt saat başına 13,70 Euro olan doğal gaz birim fiyatı Eylül'de 21,27 olmuştu, son zamlarda sanayi üretimine %15 zam geldi.

Ekonomik Güven Endeksi, Eylül 2021

- Ekonomik güven endeksi Ağustos ayında 100,8 iken, Eylül ayında %1,6 oranında artarak 102,4 değerine yükseldi. Ekonomik güven endeksindeki artış, tüketici, reel kesim (imalat sanayi), hizmet ve perakende ticaret sektörü güven endekslerindeki artışlardan kaynaklandı.
- Tüketici güven endeksi bir önceki aya göre Eylül ayında %1,8 oranında artarak 79,7 değerini, reel kesim güven endeksi %1,0 oranında artarak 113,3 değerini, hizmet sektörü güven endeksi %1,5 oranında artarak 117,8 değerini, perakende ticaret sektörü güven endeksi %4,8 oranında artarak 115,6 değerini aldı. İnşaat sektörü güven endeksi %0,7 oranında azalarak 91,8 değerini aldı.

